

1. Tutkimuksellinen taustoitus

1.1 'Arvon mekin ansaitsemme...' Nuorten aseointi ja nuorisokuvat yhteiskunnallisessa keskustelussa (Tarja Tolonen, Dosentti, Yliopistonlehtori, HY)

Lähtökohtani tälle artikkelilleni on, että nuoret ovat arvokas asia kansakunnalle. Toisaalta aikakautemme korostaa yksilöllisyyttä ja toisaalta nuoret nähdään monen yhteisön jäsenenä: ei vain perheiden jäsenenä ja tulevaisuutena, vaan koko kansan arvokkaana tulevaisuutena. Miellämme nuoret enemmän tai vähemmän täysivaltaisina tai mallikelpoisina tulevina kansalaisina – unohdamme toisinaan sen, että lapset ovat jo kansalaisia syntyessään. On kiinnostavaa miettiä, mihin nuorten yhteiskunnallinen arvo perustuu. Julkisesti ilmaistut nuoria koskevat arvostukset ja nuoriin liittyvä tunneilmasto selittää paljon vaikkapa erilaisista moraalisisista paniikeista, huolista ja odotuksista, joita nuorisoon kohdistuu. Tässä tekstissä nuoruutta kuvataan kulttuurisina kategorioina ja (mieli)kuvina ennemminkin kuin tiettyinä ikäkategorioina: väitän että teemme nuoria koskevia oletuksia ja päätöksiä näiden mielikuvien perusteella niin kasvattajina, opettajina kuin päättäjinä niin sanotun tiedolla hallitsemisen sijasta.

Julkiudessa toistuvasti esiintyviä nuorisokuvia on useanlaisia, kauhistelevista ihannoiviin, ja näitä on tarkasteltu myös nuorisotutkimuksen piirissä (ks. myös Hoikkala 1989 ja Hoikkala 1993, Aapola 1999, Aaltonen ja Honkatukia 2002 sekä Aapola-Kari 2006). Toisinaan jotkut nuorisokuvista yltyvät moraalisen paniikin tasolle. Osa nuorisokuvista on jatkuvia, osa uusia ja muuttuvia ja joskus vanhaa toistavia, ja osa niistä kiinnittyy sukupolviin (ks. myös vaikeudesta määrittellä sukupolvia, Purhonen 2007). On erilaisia tapoja kiinnittää nuorisokuvat ja nuorten arvostaminen kulttuuriimme. Osa nuorisokuvista kiinnittyy kulttuuriin järjestyksiin koskien sukupuolta, osa moralisoi ja arvottaa huomaamattaankin yhteiskuntaluokkaa, ja osa moralisoinnista ja huolesta kiinnittyy etnisiin suhteisiin.

Pitkään nuorisoalaa eri näkökulmista seuranneena näen, että yleisiä ja toistuvia nuorisokuvia on useita, ainakin seuraavia: kauhisteltu nuoruus, toiveiden nuoruus, vapautunut nuoruus, kapinallinen nuoruus, tuotteistettu ja populaarikulttuurinen nuoruus, pelätty ja uhkaava nuoruus, uhritettu nuoruus, dynaaminen ja pysähtynyt sekä syrjäytynyt nuoruus, sekä leijuva nuoruus. Seuraavassa keskustelen osasta näistä nuorisokuvista tarkemmin.

Hyvä ja paha nuoruus

Nuoruus herättää mielikuvana monenlaisia tuntemuksia aikuisissa ja harvoin jättää ketään kylmäksi. Häntä herättävä ja *kauhisteltu nuoruus* moraalisine paniikkeineen on ehkä tutuin mielikuva: nuorisokun ei tee asioita samalla tavoin kuin itse teimme, tai sitten he tekevät juuri kuin meidän sukupolvemme teki mutta olemme unohtaneet kyseiset teot. Jos laskisimme iltapäivälehdistön ansaitsemat tulot yhteen kauhistellun nuoruuden mielikuvilla, rahaa kirstuun on varmasti kolahtanut paljon ja siinä mielessä tämä on kansantaloudellisesti tärkeä mielikuva (ks. myös Hoikkala 1989). Tämä kauhisteltu nuoruus on asenteena kenties pisimpään kestänyt moraalinen oletamus: nuoret ravistelevat niitä moraalisia käytäntöjä, jotka on katsottu sopiviksi – edellisen sukupolven näkökulmasta. Unohdamme senkin, että lähes koskaan seuraava sukupolvi ei tee asioita samalla tavoin kuin edellinen. Poikkeuksen tekee ennakkoluuloton sosiologi Klaus Mäkelä, joka on sanonut että seuraava sukupolvi tekee asiat aina edellistä paremmin ja kauniimmin. (Klaus Mäkelän luento Helsingin yliopistolla sosiologiassa joskus 1990-luvulla).

Tästä paremmin tekemisestä voidaan siirtyä *toiveiden nuoruuteen* tai idealisoituun nuoruuteen. Tätä kuvaa edustavat kansakunnan toivot ja usein menestyvät ja menestyneet nuoret, esim. kevään ylioppilaat tai nuoret yrittäjät, joista kirjoitetaan mediassa (ks. esim. IS 24.5.2016 sekä Aapola-Kari 2006). Toiveikkaasti ajatellaan, että nuoret muodostavat tulevaisuuden Suomen ja koulutusjärjestelmä tuottaa heistä hyviä kansalaisia. Kansalaisajattelun lisäksi tähän toiveiden nuoruuteen heijastetaan halumme olla ikuisesti nuoria tai ainakin nuorekkaita (tutkijoita, nuorisotyöntekijöitä, vanhempia) ja myös työmarkkinoilla uutta keksiviä ja dynaamisesti ajattelevia työntekijöitä. Toiveiden nuori on mielikuvissamme hyvin koulutettu, kilpailuissa pärjännyt ja kekseliäs: ties mitä nuoret kirjailijat ja teekkarit taas keksivätäkään. Tämän voisi nähdä myös keskiluokkaisena nuorisokuvana: nuori on ihan itsekseen menestynyt lahjakas ja vain sopivasti angstinen nuori, ja suurin hankaluus elämänsä elämisessä on päättää mihin opintoihin hakea tai minkä opiskelupaikan ottaa vastaan. Koulutuksen lisäksi toiveiden nuoruuskuvaan yltävät myös jääkiekkoleijonat, erityisesti miehet. Vastikään 18- ja 20-vuotiaat muodostivat oman juhlitun supersankariryhmänsä idealisoidusta nuoruudesta kansakunnan toivoina (esim. IS 25.4. 2016). Tähän idealisoituun nuorisokuvaan voidaan liittää myös kuva *aktiivisesta kansalaisesta ja toiminnallisesta nuoruudesta*. Kuvaan voi liittää myös nuorten vapaa-ajan käytön kuvaukset skeittaamisineen, partioineen, urheilu-urineen ja muine aktiivisine harrastuksineen 'vapaan' hengaamisen tai 'lorvimisen' sijaan (ks. Tolonen 2013).

Myös tuotteistettu nuoruus puhuttaa ja on puhuttu populaarikulttuurin noususta (ks. Hebdige 1979). Tähän *tuotteistettuun nuoruuteen* liittyy toisaalta kulttuuria uusivia näkymiä, toisaalta

kuluttamiseen liittyviä huolia. Halpatuotannon myötä muodin kulutus on muuttunut ja nuorisotyylit monimuotoistuneet – hintojen halpenemisen myötä tyyleillä leikittely tuli ikään kuin kaikkien ulottuville. Enää ei synny kiihkeitä otsikoita siitä, kuinka nuoret tappelevat tyyliseikoista, kuten vaikka Teddyt ja Punkkarit aikoinaan (ks. Heiskanen & Mitchell 1985). Nuoriso näyttäytyy enemmin mainostamassa erilaisia tyylejä, niitä mielellään rikkoen ja uusia merkityksiä luoden. Nämä mielikuvat nuorisosta ovat usein positiivisia, lukuun ottamatta toisinaan esiin nousevia äänenpainoja liiallisesta kuluttamisesta tai nuorten välisestä taloudellisesta epätasa-arvosta ja mahdollisuudesta kuluttamiseen. Niin ikään nuorten velkaantuminen saattaa nousta ongelmana esiin liiallisen kuluttamisen jatkona. Tässä nuorten väliset erot ja huolet viittaavat materiaaliseen eriarvoistumiseen, joka Suomessa on ollut jyrkässä nousussa parina viime vuosikymmenenä.

Uhkaava nuoruus tuo mieleen kadun ja julkiset tilat. Järjestyttä uhkaava nuoruus on muoto kauhistellusta nuorisosta ja se liittyy kaikenlaisten uusien asioiden kohtaamiseen, tästä esimerkkinä punkkarit tai hevarit ja heidän päivittelynsä kadulla. Niinkään itsenäisyyspäiväjuhlia häiritsevät Kiakkovieraat, anarkistit tai luonnonsuojelijat – esimerkiksi taannoiset eläinaktivistit, jotka vapauttivat kettutarhojen kettuja voidaan nähdä tässä radikaalissa sarjassa. Myös tunnepitoiset keskustelut maahanmuuttajanuorista uhkana kuuluu tähän keskustelugenreen. Tässä lajityypissä harvoin puhutaan niin sanotuista 'tavallisista', keskiluokkaisista, 'kunnollisista' nuorista, elleivät he kuulu johonkin edellä mainituista radikaaleista ryhmistä. Uhkaava nuoruus ei ole menestyksen kategoria vaan nämä nuoret ovat väärässä (julkisessa) paikassa väärään aikaan ja uhkaavat mielikuvaa hyvästä kansalaisesta tai kansakunnan toivosta (ks. myös Tolonen 2016, tulossa ; myös Tani 2011 ja Pyyry 2016). Uhkakuvan toinen puoli on nähdä nuoret *uhreina*, esimerkiksi sympaattiset tarinat ja kuvat nuorista koulukiusaamisen tai rikoksen kohteena tai sairaudesta kärsivät tai eri tavoin kaltoin kohdellut nuoret kuuluvat tähän genreen. Samoin esimerkiksi maahanmuuttajatytöt perheidensä tai kulttuurinsa ansassa ovat osa tätä mielikuvastoa (ks. Honkasalo 2011). Sen sijaan esimerkiksi nuoret koulukiusaajat, rikoksentekijät tai päihteitä käyttävät nuoret nähdään ongelmanuorina mutta harvemmin tämän uhrikuvaston kautta, vaikka 'tosielämässä' esimerkiksi koulukiusaamiseen toisinaan liittyy sekä kiusaajana että kohteena oleminen.

Yksi nuorisokuvasto liittyy pysähtymiseen ja dynaamisuuteen. *Pysähtynyt nuoruus* liittyy toisinaan elämäntilanteeseen toimintaan esimerkiksi työn tai koulutuksen suhteen heillä on 'pause päällä' (Kojo 2012). Pysähtyminen saattaa liittyä myös paikallisuuteen: jotkut nuoret ilmaisevat, että paikkakunnalta lähteminen nähdään elämässä eteenpäin menemisenä ja muualla kouluttautumisena, jääminen puolestaan sosiaalisena jämähtämisenä (Ollila 2008 ; Tolonen 2005). Imagolisesti tämä

liitetään helpommin pieneen kuin suureen paikkakuntaan (ks. kritiikkiä myös Armila ym. 2016). *Dynaaminen nuoruus* taas kuvastaa ylipäättään kaikenlaista muovautuvuutta niin ruumiillisuuteen, tilallisuuteen, tyyliin tai koulutukseen liittyen tai sitten ylipäättään matkustamiseen ja maailmanvalloittamiseen, joka jälkimmäinen voidaan nähdä myös *globaalina nuoruutena*.

Yksi pysähtyneisyyden ja uhkakuvan risteytys on kuva syrjäytyneestä nuoresta. Mielikuva *syrjäytyneestä nuoruudesta* yksilöityy ja henkilöityy helposti, niin virkamiesten ja -naisten, kriittisten tutkijoiden kuin toimittajienkin puheissa ja teksteissä. Helposti unohtuu että yhteiskunta ja nuorten kiinnittyminen kiinnittyminen siihen tapahtuu suhteiden kautta. Jorma Sipilän (1985) mukaan syrjäytymisellä tarkoitetaan yksilön ja yhteiskunnan välisten siteiden heikkenemistä. Tuula Helneen mukaan syrjäytyminen tai marginalisoituminen ovatkin tärkeitä kategorioita toiseuden tunnistamisessa ja hallinnoimisessa: on tärkeää nähdä miltä syrjäytynyt näyttää ja miten saadaan takaisin yhteiskuntaan. Helneen mukaan 'syrjäytymiskeskustelulla pyritään rakentamaan yhteisyyttä, moraalialia ja normaliteettia, kenties kansakuntaakin' (Helne 2002, 26). On siis tärkeää, miten syrjäytymisen mielikuvia tuotetaan ja puretaan: pyritäänkö luomaan vastakkainasetteluja vai ottamaan erilaiset ryhmät mukaan yhteiskuntaan? Nähdäänkö nuorten syrjäytyminen prosessina ja suhteena vai henkilöidäänkö se? Nuorten syrjäytymiskeskustelulla ja mielikuvilla on siten erittäin suuret väestöpoliittiset ja tuotannolliset perusteet ja paineet. Näenkin, että sen sijaan että tuotetaan henkilöityjä kuvia nuorista syrjäytyneistä yksilöistä, pitäisi ymmärtää suurempaa kuvaa eri tavoin syrjäyttävistä instituutioista (ks. myös Souto 2014 ; Määttä & Määttä 2015, Alanen ja Kotkavuori 2014).

Leijuva nuoruus on juuri keksimäni mielikuva sille, että nuoret toiminnallaan kyseenalaistavat paikallaolonsa: jokainen vanhempi, opettaja tai nuorisotyöntekijä tietää, miltä tuntuu yrittää saada kontaktia (teko)älypuhelintaan tuijottavaan teiniin joko samassa tilassa tai toisaalta puhelimitse – puhelimeenhan ei aina välttämättä vastata vaikka se olisi kädessä. Titus Hjelm, Minttu Tikka, Leena Suurpää ja Johanna Sumiala (2015) ovat nimittäneet tämäntapaista nuorten uutta tapaa olla läsnä katupoliitikaksi mediakaupungissa. Tämä eroaa katu-uskottavasta kaupunkikansalaisesta (Gordon 2007) siten, että nuoret ovat monitahoisesti läsnä monessa tilassa samaan aikaan, niin kaupungilla hengaillessaan ja samaan aikaan somessa roikkuessaan – mediasta tulee siis ikään kuin osa julkista katutilaa. Nimitän tätä välitilaa leijumiseksi, koska se voidaan nähdä toisaalta poliittisesti herkkänä ja nopeana toimijuutena, toisaalta hieman hajamielisenä läsnäolona, jossa tila ja sosiaalisuus sekoittuvat toisiinsa (Massey 2005).

Lopuksi

Tässä artikkelissa olen pyrkinyt tuomaan esiin erilaisia arvo- ja tunnepitoisiakin mielikuvia nuorisosta, jotka vaikuttavat niin kulttuurisiin käsityksiimme normatiivisesta kansalaiseksi kasvamisesta kuin taustalla päätöksentekemisen koneistoihin. Lisäksi mielikuvat nuorisosta määrittävät heidän arvoaan yhteiskunnan silmissä. Nämä erilaiset käsitykset nuorisosta löytyvät lehtien ja muun median lisäksi erilaisista lapsi- ja nuorisopoliittisista toimenpiteistä ja kehittämisohjelmista. Olen halunnut tuoda esiin osan nuorisokuvien moninaisuudesta, varmasti erilaisia mielikuvia löytyisi paljon lisääkin. Nuorisokuvien suhteellistaminen nostaa peilin meidän aikuisväestön silmien eteen ja joudumme ehkä hetken kauemmin miettimään, miten toimimme nuorten kanssa. Samalla voi miettiä mihin käsityksiin, arvoihin ja tunteisiin toimintamme perustuu. Mikään ylläoleva nuorisokuva ei ole täysin ongelmallinen tai ongelmaton, mutta näiden käsitysten avulla sijoitamme nuoret joihinkin kategorioihin, luomme heille arvon kansalaisina ja toimimme heidän kanssaan niitä käsityksiä vahvistaen – tai halutessamme näitä erilaisia ymmärryksen kehiä murtaen. Aloitin nuorisoa koskevista mielikuvista ja pohdin miten ne peilaavat yhteiskuntaa ja aikakausia, ja päädyin lopussa tuomaan esiin nuorten näkökulmasta asetettuja mielikuvia yhteiskunnan instituutioille.

Lähteet

Aaltonen, Sanna ; Berg Päivi & Ikäheimo, Salla (2015): Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä.

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 84.

Aaltonen, Sanna & Honkatukia Päivi (2002): Johdanto. Teoksessa Aaltonen, Sanna & Honkatukia Päivi (toim.): Tulkintoja tytöistä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Tietolipas 187, 8–9.

Aapola, Sinikka (1999): Murrosikä ja sukupuoli. Julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Aapola-Kari, Sinikka (2006): Nuoret sankarit ja sankarittaret? Menestyneet nuoret median valokiilassa. Teoksessa Wilska, Terhi-Anna & Lähteenmaa, Jaana (toim.): Kultainen nuoruus.

Kurkistuksia nuorten hyvinvointiin ja sen tutkimiseen. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, Verkkojulkaisusarja, 7-27.

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/kultainennuoruus.pdf>, luettu 25.4.2016.

Alanen, Olli & Kotkavuori, Aapo (2014): Välittämisen ammattilaiset. Vamoksen käsikirja etsivään nuorisotyöhön. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitos.

https://www.hdl.fi/images/stories/liitteet/HDL_Vamos_etsivn_ksikirja_sahkoinen_sivut_DEF.pdf, luettu 25.4.2016 .

Armila, Päivi ; Halonen, Terhi & Käyhkö, Mari (toim.) (2016): Reunamerkintöjä Hylkysyrjästä. Nuorten elämänraameja ja tulevaisuudenkuvia harvaanasutulla maaseudulla. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 178.

Bardy, Marjatta (toim.) (2009): Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Clarke, John ; Hall Stuart ; Jefferson, Tony & Roberts, Brian (1975): Subcultures, cultures and class: A theoretical overview. Teoksessa Hall, Stuart & Jefferson, Tony (toim.): Resistance through Rituals. Youth subcultures in post-war Britain. Birmingham: Hutchinson University Library and Center for Contemporary Cultural Studies, University of Birmingham, 9–79.

Gordon, Tuula (2007): Urban Citizenship. Teoksessa W.T. Pink & and G.W. Noblit (toim.): International Handbook of Urban Education. Dordrecht: Springer, 447–462.

Heiskanen, Ilkka & Mitchell Ritva (1985): Lättähatuista punkkareihin: suomalaisen valtakulttuurin ja nuorisokulttuurien kohtaamisen kolme vuosikymmentä. Helsinki: Otava.

Helne, Tuula (2002): Syrjäytymisen yhteiskunta. Helsinki: Stakes, tutkimuksia 123.

Hebdige, Dick (1979): Subculture: the meaning of style. London, New York: Routledge.

Hjelm, Titus ; Tikka, Minttu ; Suurpää Leena & Sumiala, Johanna (2014): Nuorten arkiset katupolitiikat mediakaupungissa. Avauksia kaupunkitilan rajojen etnografiseen tutkimukseen. Media & Viestintä, 37 (1), 48–61.

Hoikkala, Tommi (1989): Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen. Helsinki: Gaudeamus.

Hoikkala, Tommi (1993): Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus. Helsinki: Gaudeamus.

Honkasalo, Veronika (2011): Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Nuorisotutkimusseura ja Nuorisotutkimusverkosto 109, Helsinki.

Iltä Sanomat: Nuoret yrittäjät. <http://www.iltasanomat.fi/tyoelama/art-2000001165173.html>, luettu 25.4.2016.

Iltä Sanomat: Nuoret jääkiekkoilijat. <http://www.iltasanomat.fi/mmkiekko/art-2000001165851.html>, luettu 25.4. 2016.

Juvonen, Tarja (2015): Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Nuorisotutkimusseura ja Nuorisotutkimusverkosto 165, Helsinki.

Järvinen, Tero & Jahnukainen, Markku (2001): Kuka meistä onkaan syrjäytynyt? Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa Minna Suutari (toim.): Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 20, 125–152.

Koikkalainen, Ville (2016): Luento. Nuoruus ja syrjäytyminen -kurssilla Helsingin yliopistolla 11.2.2016.

Kojo, Marjaana (2012): Pause päällä. Työn ja koulutuksen ulkopuoliset jaksot nuorten elämänkulussa. Janus, Vol 20, 2, 94–110.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi> , luettu 6.6.2016.

Massey, Doreen (2005): For space. London: Sage.

- Määttä, Mirja & Määttä Anne (2015): Parempia ratkaisuja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen. Valtion selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2015 http://vnk.fi/documents/10616/1456483/VNK+16_2015.pdf/2efb35eb-0f6e-4428-93bf-5998df7d983d , luettu 6.6.2016.
- Ollila, Anne K (2008): Kerrottu tulevaisuus: alueet ja nuoret, menestys ja marginaalit. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus ja Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. 85.
- Pekkarinen, Elina (2012): Luusereita, rebeleitä vai kingejä? Yhteisönäkökulma nuorten syrjäytymiseen. Espoo Dipoli: Kouluterveyspäivät 2012 ”Jotta kukaan ei jäisi syrjään”. <http://www.slideshare.net/Kouluterveyskysely/pekkarinen-luusereita-rebeleit-vai-kingej-yhteisnkkulma-nuorten-syrjytymiseen>, 6.6.2016.
- Purhonen, Semi (2007): Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvitietoisuudesta ja suurista ikäluokista. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia 251.
- Pyry, Noora (2015): Hanging out with young people, urban spaces and ideas. Openings to dwelling, participation and thinking. Helsinki: University of Helsinki, Research report 374.
- Sandberg, Otso (2015): Hallittu syrjäytyminen. Miten syrjäytymisestä muodostui lähes jokaiseen meistä ulottuva riski? Sarja: Acta Universitatis Tamperensis 2011 Tampere University Press, Tampere 2015. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96542/978-951-44-9677-6.pdf?sequence=1>, 6.6.2016.
- Sipilä, Jorma (1985): Sosiaalipolitiikan tulevaisuus. Helsinki: Tammi.
- Souto, Anne-Mari (2014): Ohitettu nuoruus? Aikuismainen työelämäkykyisyys ja ammatillinen koulutus. Teoksessa Gretchel, Anu Paakkunainen, Kari ; Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.): Nuorisotakuun arki ja politiikka, Nuorisotutkimusverkosto ja Nuorisotutkimusseura, nro 150, 158–161.
- Tani, Sirpa (2011): Oikeus oleskella? Hengailua kauppakeskuksen näkyvillä ja näkymättömillä rajoilla. Alue ja ympäristö, vol. 40: 2, 3–16.
- Tolonen, Tarja (2005): Locality and gendered capitals of working-class youth. *Young*, Vol. 13 (4): 343–361.
- Tolonen, Tarja (2013): Youth cultures, lifestyles and social class in Finnish contexts. *Young*, Vol. 21 (1): 55–75.
- Tolonen, Tarja (2016, tulossa): Young people in public spaces – intertwining of social class, gender and ethnicity, hyväksytty käsikirjoitus teokseen *International Handbook of Urban Education*, Skandinavia osuuden toimittajat Elisabet Örn & Gaby Weiner.